

Els periodistes del cine

La pel·lícula Los Gritos del silencio torna a posar de moda el tema dels periodistes en el cine. Aquest peculiar subgènere cinematogràfic ha oferit títols tant interessants com ara Primera Plana, Ciudadano Kane o Bajo el fuego.

Guillem RAUSA

Ja des del origen, el cinema ha recorregut un itinerari estretament unit al periodisme. No em refereixo ací al cinema com a gènere periodístic —el documental des de Flaherty fins a Ivens— ni a les influències que ha exercit i exerceix l'invent dels germans Lumière —i el món de la imatge en general— en la Galàxia Gutenberg. Parle d'aquest particular subgènere cinematogràfic que són les pel·lícules de periodistes.

Professió idealitzada i creadora d'una imatgeria dinàmica i romàntica, el periodisme ha subministrat al cinema un interessant material per a plantejar conflictes entre els grans poders i per a donar una visió «liberal» de temes tant dispars com ara la política internacional o la pena de mort.

Es sol citar com un dels primers exemplars de film amb periodistes la nord-americana *The Star report*, dirigida en 1921 per Duke Worne. Però l'any de gràcia per al subgènere fou 1928. Concretament, el 14 d'agost d'aquest any s'estrenava al Times Square Theatre de Nova York l'obra teatral *The Front Page*, coescrita per Ben Hecht i Charles Mac Arthur. Aquesta peça teatral donà ocasió a la realització

Els dos periodistes de *Los gritos del silencio*

de tres excel·lents comèdies, dirigides per Lewis Milestone, Howard Hawks i Billy Wilder en 1931,

1940 i 1974, respectivament.

A pesar de la magnífica interpretació de Cary

Grant i la menor duració de la versió de Hawks, el film de Wilder resulta al meu parer més brillant.

Wilder, que va exercir el periodisme en la Viena dels anys vint, fet que marcà la seua carrera posterior, era la persona idònia per a adaptar al cinema *Primera Plana*. En la seua pel·lícula restituí els protagonistes als sexes originals i a l'època en la qual s'esdevenien els fets (a diferència de *Luna Nueva* de Howard Hawks) i introduí més dosis de mala llet, dobles sentits i un ritme proper a l'*slapstick*.

Però fou amb Orson Welles i el seu *Ciudadano Kane* que s'inicià un enfocament diferent del periodisme. Les visions desenfadades i divertides d'alguns títols dels anys trenta, com ara *Sucedió una noche* i *El secreto de vivir*, de Frank Capra, o *Sucedió en China*, de Jack Conway, do-

El cinema necessita un nou arsenal de mites per als aventurats dies d'avui

naren pas a la madura reflexió welliesiana sobre la força de l'anomenat quart poder.

Considerada per molts com la millor pel·lícula del seu autor i com el primer gran film del cinema modern, *Ciudadano Kane* proposava una minuciosa mirada sobre el món del periodisme i sobre els mecanismes de funcionament dels grans diaris, recolzant, alhora, en una realització periodística que utilitzava elements del noticiari i del documental.

Posteriorment, el perio-

disme torna a aparèixer en altres títols amb un punt de vista crític i distanciat. Així, Wilder realitzà un magistral retrat en *El Gran Carnaval* del desaprensiu i «groc» Chuck Tatum, interpretat per Kirk Douglas, que utilitza l'accident d'un indi en una cova per a realitzar un sinistre muntatge capaç de subministrar-li prou carnada periodística. També Alexander Mackendrick, amb l'ajuda del seu guionista Ernest Lehman i del dramaturg Clifford Odets, que retocà alguns diàlegs, presentà en

La colla d'amigassos de *Primera Plana*

El dulce sabor del éxito el paradoxal personatge del totpoderós columnista, interpretat per Burt Lancaster.

«PER UNA PREMSA, RÀDIO I TELEVISIÓ VALENCIANES»

Dia 17 d'abril de 1985

Hora: 9 nit

Lloc: Saló de la Cooperativa

LA POBLA TORNESESA

Dia 18 d'abril de 1985

Hora: 8 vesprada

Lloc: Saló de les Associacions

ONDA

Dia 19 d'abril de 1985

Hora: 9,30 nit

Lloc: Col·legi Ausiàs Marc

ALBALAT DE LA RIBERA

HO ORGANITZA:

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

ter, capaç d'utilitzar tot tipus d'ardits per aconseguir els seus fins personals o professionals, amb el poder que li confereix la seua columna.

Títols més recents com *Todos los hombres del Presidente*, d'Alan Pakula, que tractava el cas Watergate; *Objetivo Mortal*, de Richard Brooks, o *Ausencia de Malicia*, de Sidney Pollack, han incidit també, des de distints angles, sobre aquest tema.

Des de la tribuna de «La Tribuna»

A l'hora de parlar de periodistes famosos resulta inevitable no esmentar el televisiu *Lou Grant*. Interpretat carismàticament per Ed Asner, que, com recordem els teleaddictes impenitents, ja havia aparegut en sèries con el *show* de Mary Tyler Moore i *Hombre rico, hombre pobre*, Lou Grant prolongava molt correctament els plantejaments liberals d'*El cuarto poder* de Richard Brooks, on Humphrey Bogart, director del *New York World-Telegram*, s'enfrontava abrivadament a la propietària del

rotatiu, Ethel Barrimore, per mantenir-lo a flor d'aigua.

Envoltat per uns competents reporters *gonzos*, com Joe Rossi o la pel-roja Billie Newman, Lou Grant representava tota una concepció del periodisme. Setmanalment, l'equip de *La Tribuna* de Los Angeles s'enfrontava a l'actualitat informativa, tractant de desemmascarar les corrupcions, buscar l'angle ocult de la notícia i denunciar allò indenunciable.

Encara en recorde alguns episodis interessants, que tractaven, de forma bastant crítica i més bé inusual en la tele, temes com la presència americana al Vietnam, les seqüeles del McCarthisme, la immigració il·legal, les contaminacions per part de les grans companyies o el tràfic de bebés.

Ed Asner, que donava al seu personatge un caràcter lleugerament antiheroic, component el bonancenc i protestò redactor en cap de *La Tribuna*, fou despatxat, tanmateix, amb tota la sèrie, pels nous i reaccionaris vents reaganites. La seua actitud de suport a la

guerrilla d'El Salvador i la seua progressista presidència del sindicat d'actors li captaren l'hostilitat decidida dels productors de la sèrie, uns fabricants de *Cleenex*.

Vivint perillosament sota el foc

D'un temps ençà, s'està produint una *indianajonització* del personatge del repòrter. Dejú de mites, el cinema necessita proveir-se'n d'un arsenal escaient per als aventurats dies d'avui. Amb el repòrter de guerra obté això que Gillo Dorfles anomenava mite demistificant. Aquest nou mite participa alhora de la perillosa i candent actualitat (la part real de la història) i de la imatgeria heroica dels personatges d'Spielberg (la ficció cinematogràfica pròpiament dita).

Possiblement, el director d'*En busca de el arca perdida* podria haver canviat tranquil·lament la professió d'arqueòleg del personatge encarnat per Harrison Ford per la de periodista, i el resultat no se n'hauria ressentit massa.

Recentment, dues pel·lícules, *Bajo el fuego* i *El ano que vivimos peligrosamente*, presentaven aquest nou personatge, que tornarà a aparèixer en la recent *Los gritos del silencio* i que ja havia aparegut en *Círculo de engaños*, de Volker Schlöndorff.

Bajo el fuego representà una agradable sorpresa progressista enmig de la tenebrosa era Reagan. Com assenyala el *New York Times*, «possiblement és l'única pel·lícula nord-americana en les recents dècades que pren partit per un govern estranger, contra el qual els EUA han mamprés una batalla política i econòmica».

Dirigida pel britànic Roger Spottiswide, *Bajo el fuego* presentava una intel·ligent reflexió sobre la importància de la imatge en l'actual cultura de masses i la possibilitat de la seua manipulació (la fotografia falsa del líder dels guerrillers produeix més impacte que milers de paraules escrites en reportatges).

A pesar d'una certa idealització de la imatge del periodista i certa ingenuïtat típicament americana, el film d'Spottiswide desenvolupava un discurs bastant lúcida sobre la presència nord-americana en el tercer món, perfectament exemplificada pel personatge del mercenari.

S'allunyava, d'altra banda, de la postal folklòrica a l'ús, com la descafeïnada versió que dona Sam Wood de la guerra civil espanyola en *Por quien doblan las campanas*; Spottiswide deixa en la pel·lícula que cada personatge expose les seues raons (el mercenari, l'agent de la CIA, So-moza).

El ano que vivimos peligrosamente oferia un quadre més càustic dels repòrters estrangers. Recordem que la trama es situava en la Indonèsia de 1965, en ple règim de Sukarno, i el personatge central era Guy Hamilton, un inexpert periodista australià àvid de notícies.

Aquesta obra de l'australià Peter Weir oferia, des d'un angle més bé filosòfic, la dialèctica occident-orient. Precisament el nan interpretat per Linda Hunt unia ambdós mons i en ella afloraven totes les contradiccions del complex món asiàtic.

El periodista australià, interpretat per Mel Gibson, es veia devorat, al seu torn, pels fet que l'envoltaven i, a l'igual que els protagonistes de *Bajo el fue-*

go, es debatrà constantment entre l'objectivitat i la subjectivitat.

Guerra i pau en el poblet asiàtic

A diferència de *Bajo el fuego* i *El ano que vivimos peligrosamente*, *Los gritos del silencio* es basa directament en fets reals. El protagonista torna a ser un periodista occidental —nord-americà concretament—, enviat especial del *New York Times* en 1972 per a cobrir la informació sobre Cambotja. En aquells anys, la guerra del Vietnam estava en el punt àlgid, i Cambotja es convulsionava també, pel veïnatge amb aquest país i per la tensa situació interna regida pel règim pro-occidental de Lon Nol.

Assistit per un periodista cambotjà que li serveix d'intèrpret, Sidney Schanberg serà testimoni dels bombardeigs realitzats pels seus compatriotes a Cambotja. Més endavant, presenciaran, amb un reduït grup de periodistes occidentals, la caiguda del règim de Lon Nol, la desbandada dels americans i

Nick Nolte, Gene Hanckman i Ed Harris, en *Bajo el fuego*

la victoriosa entrada a Phnom Penh de les tropes dels *khmers* rojos.

Però prompte les esperances de pau es veuran truncades. Els *khmers* començaran a fer tot tipus d'atrocitats. Els dos periodistes, que per poc no ho conten, han de refugiar-se en l'ambaixada francesa. Però, quan falla l'intent de falsificar el passaport del cambotjà, hauran de sepa-

rar-se, i aquest quedarà en poder dels *khmers*.

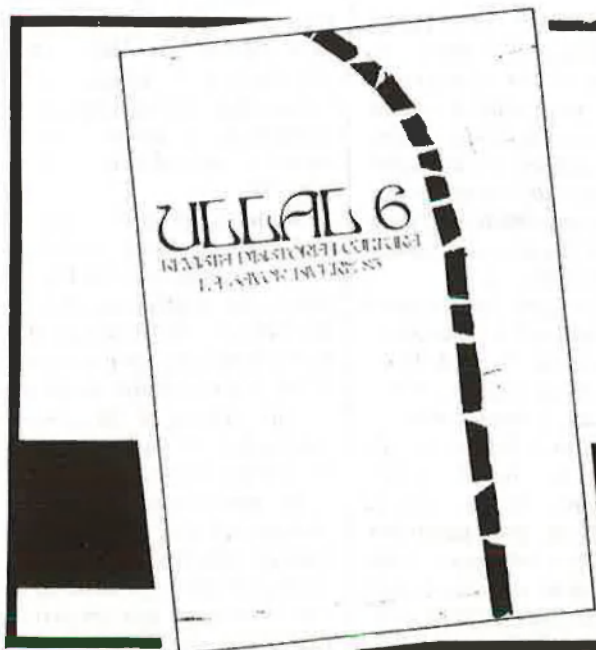
A partir d'ací, es desenvolupa la segona part del film. El destí dels dos periodistes es bifurcarà. Mentre l'americà lluita per aconseguir informació sobre el destí del seu amic, l'asiàtic ha de lluitar per seguir amb vida en els camps de la mort creats pel règim de Pol Pot.

El britànic Roland Jof-

fe, director del film i provenint de la televisió, concentra les imatges més en la història d'amistat dels dos periodistes que no a realitzar una anàlisi sobre els complexos problemes d'aquesta àrea asiàtica. A diferència de les obres d'*Spottiswide* i *Weir*, no s'interessa tant per la mecànica de la funció del periodista en els conflictes que se li plantegen i el tema de l'objectivitat del periodista.

Joffe imprimeix al film una narració precisa i concentrada, amb escenes molt ben resoltes, com ara l'episodi de l'ambaixada. Per moments, el film pareix més que res un tractat sobre l'horror i l'angúnia de l'ésser humà quan es troba davant de situacions a les quals només pot sobreviure utilitzant l'agude-sa.

Les imatges tenen, de tota manera, suficient força i convenciment per a dotar el film d'una interessant personalitat. A pesar de no ser una gran pel·lícula sobre periodistes (com *Bajo el fuego*) o de no ser un gran film sobre la guerra (com *Apocalypse Now*).

Ja és a la venda a les llibreries el número 6 de la revista d'història i cultura

«ULLAL»